অধ্যায় ১৩ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* ঃ সাধাৰণ আলোচনা

অধ্যায় গাঁথনি

১৩.১ উদ্দেশ্য

১৩.২ পৰিচয়

১৩.৩ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ পৰিচয়

১৩.৩.১ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ সময়

১৩.৩.২ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ সাহিত্য প্ৰতিভা

১৩.৪ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* ঃ সাধাৰণ আলোচনা

১৩.৫ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীত* প্ৰকাশিত শক্তিতত্ত্ব

১৩.৬ অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* স্থান

১৩.৭ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ অভ্যন্তৰীণ সৌন্দৰ্য

১৩.৮ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

১৩.৯ অধিক জানিবলৈ

১৩.১০ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১৩.১১ আৰ্হি প্ৰশ্ন

১৩.১ উদ্দেশ্য

এই অধ্যায়টি অধ্যয়ন কৰি আপুনি—

- চণ্ডীকাব্যৰ লেখক ৰুচিনাথ কন্দলি আৰু তেওঁৰ সাহিত্য প্ৰতিভা সম্পৰ্কে জানিব পাৰিব
- অসমীয়া চণ্ডীকাব্যৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা লাভ কৰিব
- চণ্ডীকাব্যত প্ৰকাশিত শক্তিতত্ত্বৰ বিষয়ে বিশদভাৱে জানিব
- অসমীয়া শাক্ত সাহিত্য সম্পৰ্কে সম্যক পৰিচয় এটা পাব
- অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* স্থান সম্পৰ্কে আভাস পাব
- *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ অভ্যন্তৰিণ সৌন্দৰ্যৰ বিষয়ে জানিব পাৰিব।

১৩.২ পৰিচয়

'ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* ঃ সাধাৰণ আলোচনা' শীৰ্ষক এই অধ্যায়টিত মূলতঃ অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ব। মধ্যযুগৰ অসমীয়া সাহিত্যৰ বুৰঞ্জী বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰে ভৰপুৰ যদিও তাৰ মাজতে ক্ষীণ ৰূপত হ'লেও শাক্ত সাহিত্যৰ সোঁত এটিও প্ৰৱাহিত হৈ আছিল। তাৰ ভিতৰত ৰুচিনাথ কন্দলিকৃত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* এখন উল্লেখযোগ্য শাক্ত কাব্য। এই

কাব্যৰ ৰচনা, সময়, সাহিত্যিক মানদণ্ড, কাব্যখনত শক্তি-মাহাত্ম্য, আন আন শাক্ত-কাব্যৰ সৈতে তুলনামূলক বিচাৰ আদি বিষয় এই অধ্যায়ত আলোচনা কৰা হ'ব।

খ্ৰীষ্টিয় অষ্টম শতিকাৰ ৰচনা— *দেৱী পুৰাণ*, পদ্মবজ্ৰ ৰচিত *হেবজ্ৰতন্ত্ৰ*, দশম শতিকাৰ *কালিকা পুৰাণ*, চতুৰ্দশ শতিকাৰ *যোগিনীতন্ত্ৰ* আদি গ্ৰন্থত শক্তিসাধনা তথা দেৱী পূজাৰ মহত্ব থকা পীঠ ৰূপে কামৰূপ-কামাখ্যা পীঠক প্ৰশংসা কৰিছে। প্ৰাগ্-ঐতিহাসিক যুগতে নৰকাসুৰৰ দ্বাৰা আনুষ্ঠানিকভাৱে কামাখ্যা দেৱীৰ পূজা আৰম্ভ হৈ বৰ্তমানেও নিৰবচ্ছিন্নভাৱে চলি আছে। কামাখ্যা দেৱী কাল, ক্ষেত্ৰ, পাত্ৰ আৰু প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি দুৰ্গা, চণ্ডী, চামুণ্ডা, মহিষমৰ্দিনী, মহাকালী, মহামায়া আদি ৰূপত পুজিত হৈ আহিছে। দেৱীৰ অৰ্চনীয় মন্ত্ৰ আৰু মাহাত্ম্যৰ বিষয়ে পোনতে সংস্কৃত শাস্ত্ৰত পোৱা গৈছিল যদিও পৰৱৰ্তী সময়ত প্ৰাদেশিক ভাষালৈকো সেইবোৰ তৰ্জমা হ'বলৈ ধৰে। অসমীয়া ভাষাত বহুকেইজন লেখকে চণ্ডী তত্ত্ব সম্পৰ্কীয় পুথি ৰচনা কৰিছে। তাৰ ভিতৰত অষ্টাদশ শতিকাত ৰুচিনাথ কন্দলি ৰচিত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* অন্যতম। এই অধ্যায়টিত কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যখনৰ বিষয়ে আলোচনা কৰা হ'ব।

১৩.৩ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ পৰিচয়

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী কাব্যত কবি ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে দিয়া আত্মপৰিচয় অনুসৰি তেওঁৰ কুলৰ আদি পুৰুষ আছিল ৰত্ন কন্দলি। মৃগাংক ৰজাৰ ৰাজধানী লক্ষীমপুৰৰ নাৰায়ণপুৰত ধৰ্মাচাৰ্য্য বা ৰাজপুৰোহিত ৰূপে ৰত্ন কন্দলি স্থাপিত আৰু সন্মানিত হৈছিল। তেওঁৰ বংশতে ৰামপতিৰ জন্ম। ৰামপতি তামোলবাৰীত বসতি কৰিছিল। ৰামপতিৰ পুত্ৰ ৰঘুপতি; ৰঘুপতিৰ পুত্ৰ বলোৰাম, বলোৰামৰ পুত্ৰ ৰাম ন্যায়িক, ৰাম ন্যায়িকৰ পুত্ৰ কৃষ্ণাচাৰ্য্য। সংস্কৃতজ্ঞ পণ্ডিত কৃষ্ণাচাৰ্য্যক আহোম স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰসিংহই ৰংপুৰত স্থাপন কৰে। কৃষ্ণাচাৰ্য্যৰ সন্তান হ'ল *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ ৰচয়িতা ৰুচিনাথ বিপ্ৰ।

১৩.৩.১ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ সময়

ৰুচিনাথ কন্দলিৰ জীৱনকাল আৰু তেওঁৰ দ্বাৰা ৰচিত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ ৰচনাৰ সময় নিৰ্দ্ধাৰণৰ ক্ষেত্ৰত কিছু সমস্যা আছে। পুথিখন 'একাহি' শকত সমাপ্ত কৰা বুলি পদত উল্লেখ কৰিছে। 'একাহি' মানে একাশী। কাব্যখনত পদৰ মাজত ৰুদ্ৰসিংহ স্বৰ্গদেউৰ প্ৰসংগ টানি অনালৈ চাই আৰু ভাষাৰ ঠাঁচ লক্ষ্য কৰি ইয়াৰ ৰচনাকাল ১৬৮১ শক বা ১৭৫৯ খ্ৰীষ্টাব্দ হ'ব পাৰে। কিন্তু ৰুদ্ৰসিংহৰ ৰাজত্বকাল হ'ল ১৬৯৬ৰ পৰা ১৭১৫ খ্ৰীষ্টাব্দ। আকৌ ১৭৫৯ খ্ৰীষ্টাব্দটো ৰাজেশ্বৰ সিংহৰ ৰাজত্বকালৰ ভিতৰত পৰে যদিও পুথিখনত ৰাজেশ্বৰ সিংহ বা তেওঁৰ পূৰ্বৰ ঘোৰ শাক্ত স্বৰ্গদেউ শিৱসিংহ আৰু বৰৰজা ফুলেশ্বৰীৰো নামোল্লেখ নাই। *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* পুথিৰ প্ৰথমজন সম্পাদক শৰৎ চন্দ্ৰ গোস্বামীয়ে কাব্যৰ উল্লেখৰ ওপৰত নিৰ্ভৰ কৰি ১৭৫৯ খ্ৰীষ্টাব্দকে ৰচনাৰ সময়

বুলি উল্লেখ কৰিছে যদিও পৰৱৰ্তী সম্পাদকে সেই মত একেযাৰে মানি লোৱা নাই। কাব্যখনত স্বৰ্গদেউ ৰুদ্ৰসিংহক যথেষ্ট প্ৰশংসা কৰালৈ চাই ৰুদ্ৰসিংহকে কবিৰ পৃষ্ঠপোষক বুলি অনুমান কৰিছে। তাৰোপৰি পুথিৰ নকলকাৰে অসাৱধানতাবশতঃ বা আখৰৰ অস্পষ্টতাৰ কাৰণে 'একত্ৰিশ শক'-ৰ পৰিৱৰ্তে 'একাহি শক' লিখিব পাৰে বুলিও অনুমান ব্যক্ত কৰিছে। যদি এয়ে সঁচা হয়, পুথিখন ৰুদ্ৰসিংহৰ ৰাজত্ব কালতে ৰচিত বুলি ক'ব পাৰি। শব্দৰ প্ৰয়োগ, ভাষাৰ ঠাঁচ আৰু কবিৰ সম্ভাৱ্য অৱস্থিতিলৈ লক্ষ্য কৰি *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* পুথিখন ওঠৰ শতিকাৰ ৰচনা বুলি নিশ্চিতভাৱে ক'ব পাৰি।



অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ১ ঃ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ ৰচনাকাল সম্পৰ্কে এটি আলোচনা প্ৰস্তুত কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

.....

১৩.৩.২ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ সাহিত্য প্ৰতিভা

ৰুচিনাথ কন্দলি সংস্কৃতৰ বিদগ্ধ পণ্ডিত আছিল। পু�ৰাণ শাস্ত্ৰত থকা বুৎপত্তিৰ বলতে তেওঁ *মাৰ্কণ্ডেয় পু�ৰাণ, বামন পুৰাণ, ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণ, কালিকা পুৰাণ, কল্কি পুৰাণ, দেৱী ভাগৱত* প্ৰভৃতি অধ্যয়ন তথা চৰ্চা কৰিছিল। তেনে চৰ্চাৰে ফল তেওঁৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্য। বহুকেইখন পু�ৰাণৰ দ্বাৰা প্ৰভাৱিত হ'লেও কবিয়ে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* ৰচনাৰ ক্ষেত্ৰত *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* ওপৰতে প্ৰধানকৈ নিৰ্ভৰ কৰিছে। দেৱী-মাহাত্ম্য প্ৰকট কৰি বিষয়বস্তু আগবঢ়াই নিওতে কবিয়ে *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণ, বামন পুৰাণ, ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণ* আৰু কালিকা পুৰাণৰো সমল গ্ৰহণ কৰিছে। কিন্তু *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* কেইবাটাও অধ্যায়ৰ শ্লোক কবিয়ে মুকলি অনুবাদ কৰি নিজ পুথিত সন্নিবিষ্ট কৰিছে।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ অনুবাদ কাৰ্যত ৰুচিনাথ কন্দলিৰ স্ব-প্ৰতিভাৰ স্বাক্ষৰ দেখা যায়। পু�ৰাণৰ সংশ্লিষ্ট শ্লোকবোৰ তেওঁ হুবহুভাৱে অনুবাদ নকৰি সাৰবস্তুহে গ্ৰহণ কৰিছে। অৱশ্যে দুই এটা অতি প্ৰয়োজনীয় শ্লোকৰ বিশুদ্ধ অনুবাদো কৰিছে। তাৰোপৰি দেৱীকেন্দ্ৰিক আখ্যানৰ ধাৰাবাহিকতা ৰক্ষা কৰিবলৈ নিজাকৈও কিছু কথা মাজে মাজে সংযোগ কৰিছে। আনকি বৰ্ণনাত পুনৰুক্তিৰ দোষ নহ'বৰ বাবেই অনাৱশ্যক বুলি ভবা মূলৰো কিছু বাদ দিছে।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী কাব্যখন মূলতঃ পয়াৰ ছন্দত ৰচিত। মাজত মাথোঁ এবাৰকৈ দুলড়ী, ঝুমুৰি আৰু ছবি ছন্দ ব্যৱহাৰ কৰিছে। ৰুচিনাথ কন্দলি ছন্দ-সজ্জা, শব্দ-চয়ন আৰু সুৰ-নিস্ৰৱনৰ ক্ষেত্ৰতো সিদ্ধহস্ত। উপমা আৰু চিত্ৰ অলংকাৰৰ ব্যৱহাৰে কাব্যৰ সৌন্দৰ্য বহুখিনি বঢ়াই তুলিছে। ছন্দ-অলংকাৰযুক্ত সুষম শব্দৰ সমাহাৰত, নানা

আখ্যান-উপাখ্যানৰ মাজেৰে বিষয়বস্তু আগবঢ়াই নি দেৱীৰ মাহাত্ম্য আৰু শ্ৰেষ্ঠত্ব প্ৰতিপন্ন কৰি পৰিসমাপ্তি ঘটাইছে। শাক্ত-ভক্তিৰ উচ্চত্ব প্ৰদৰ্শনৰ ক্ষেত্ৰত ৰুচিনাথ কন্দলি সফল হৈছে। তদুপৰি ঘটনাৰ বিকাশ সাধন আৰু কাহিনীৰ গঠনতো কবি সিদ্ধহস্ত। কন্দলিৰ প্ৰকাশভংগী প্ৰাঞ্জল আৰু সাৱলীল। অষ্টাদশ শতিকাৰ অসমীয়া শাক্ত-সাহিত্যৰ ইতিহাসত ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে এখন সুকীয়া আসন অধিকাৰ কৰি আছে।



অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ২ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ কাব্য-প্ৰতিভা বিচাৰ কৰি এটি চমু আলোচনা প্ৰস্তুত কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

.....

১৩.৪ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* ঃ সাধাৰণ আলোচনা

অসমীয়া সমাজ, সংস্কৃতি আৰু সাহিত্যত দেৱী-মাহাত্ম্যৰ পৰম্পৰা অতীতৰে পৰা চলি আহিছে। এনে পৰম্পৰা সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত কেইখনমান পুৰাণ, বিশেষকৈ *মাৰ্কণ্ডেয়, বামন, কালিকা, ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত, দেৱী ভাগৱত* আৰু *পদ্ম পুৰাণৰ* ভূমিকা আছে। ইয়াৰ ভিতৰত *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* প্ৰভাৱেই আটাইতকৈ বেছি। এই *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* অন্তৰ্গত *'দেৱী-মাহাত্ম্য'* খণ্ডৰ ভিত্তিতে ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্য ৰচনা কৰিছে।

মূলৰ নিচিনাকৈয়ে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যতো ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে চণ্ডীক সৰ্বশক্তি সম্পন্না দেৱীৰূপে প্ৰতীয়মান কৰিছে। জগতৰ সৃষ্টি, স্থিতি, লয়ৰ অধিকাৰিণী দেৱীয়েই মায়াৰ দ্বাৰা সংসাৰ সৃষ্টি কৰিছে। তেওঁক আৰাধনা কৰি তুষ্ট কৰিব পাৰিলে ভক্তক মুক্তিপ্ৰদ ফল দান কৰে। তেওঁ জীৱ-জগতৰ উপৰিও দেৱতাসকলৰো ঈশ্বৰী স্বৰূপা। এই দেৱীয়েই তিনি প্ৰধান দেৱতা-ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু আৰু মহেশ্বৰৰো জন্মদাত্ৰী। গতিকে ব্ৰহ্মাণ্ডত দেৱীতকৈ পৰম শক্তি নাই। ক্ষেত্ৰ, কাল আৰু প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি বেলেগ বেলেগ অৱতাৰ ধাৰণ কৰে। তেওঁ নিত্যা, সৰ্বব্যাপ্তা আৰু সৰ্বজ্ঞা। দেৱীয়েই সকলো কাৰ্য, কাৰণ আৰু কৰ্মফলৰো হেতু।

দৈত্য-দানৱে বিভিন্ন সময়ত বৰ লাভ কৰি অজেয় শক্তিশালী হৈ ইন্দ্ৰ আদি দেৱতাসকলক স্বৰ্গৰাজ্যৰ পৰা বিতাড়িত কৰিছিল। স্বৰ্গচ্যুত দেৱগণে নিস্তাৰ বিচাৰি দেৱীক স্তুতি কৰাত দেৱীয়ে নানা অৱতাৰ ধৰি দৈত্যসকলক বধ কৰি দেৱগণক শান্তি প্ৰদান কৰিছিল। *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* একাদশ মাহাত্ম্যত দেৱতাসকলৰ দেৱীস্তুতি বৰ্ণনা কৰা হৈছে; য'ত সৰ্বগুণময়ী, সৰ্বশক্তিময়ী, সৰ্বকাৰ্যকাৰিণী দেৱী ভগৱতীৰ স্বৰূপ প্ৰকাশ পাইছে। কাব্যখনৰ কেন্দ্ৰবিন্দু স্বৰূপ এই সাৰ-তত্ত্বখিনি জনসমাজত দাঙি ধৰাৰ উদ্দেশ্যে ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে কাব্যখনত এটা সম্পূৰ্ণ কাহিনী প্ৰস্তুত কৰিছে। ইয়াৰ কাৰণে কন্দলিয়ে *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* উপৰিও *বামন পুৰাণ, ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণ, কালিকা পুৰাণ* আৰু *দেৱী ভাগৱতৰ* সমল গ্ৰহণ কৰিছে।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ কাহিনীটো হ'ল— ব্যাসদেৱৰ শিষ্য মহামুনি জৈমিনিয়ে মহাভাৰতৰ কিছুমান কথাৰ মৰ্মাৰ্থ বুজিবলৈ মহৰ্ষি মাৰ্কণ্ডেয়ৰ ওচৰলৈ গৈ প্ৰশ্ন কৰিছে। জগতৰ সৃষ্টি-স্থিতি-লয়ৰ গৰাকী জনাৰ্দন বিষ্ণু নিৰ্গুণ হৈওঁ কিয় মনুষ্য ৰূপ লৈছে; দ্ৰুপদ-নন্দিনী কৃষ্ণাই কিয় পঞ্চপাণ্ডৱৰ পত্নী হৈছিল; হলধৰে তীৰ্থযাত্ৰাৰ সময়ত কিদৰে ব্ৰহ্মহত্যা পাপৰ প্ৰায়চিত্ত কৰিলে আদি প্ৰশ্নৰ উত্তৰ জৈমিনিয়ে বিচাৰিছিল। প্ৰশ্নকেইটাৰ উত্তৰ বিন্ধ্য পৰ্বতত পক্ষী জন্ম লৈ থকা দ্ৰোণৰ চাৰি পুত্ৰ-পিঙ্গাক্ষ, বিৰোধ, সুপুত্ৰ আৰু সুমুখৰ পৰা জানি ল'বলৈ পৰামৰ্শ দিয়ে।

মাৰ্কণ্ডেয়ৰ পৰামৰ্শক্ৰমে জৈমিনি বিন্ধ্যপৰ্বতলৈ গৈ পক্ষীৰূপী চাৰি মুনিকুমাৰৰ পৰা সকলো প্ৰশ্নৰ উত্তৰ পালে। তেওঁলোকে জৈমিনিক চতুৰ্দশ মনুৰ জন্ম বৃত্তান্তৰ লগতে চণ্ডীদেৱীৰ মাহাত্ম্যৰ বিষয়েও ক'লে। এই চণ্ডী বিষয়ক কথাখিনিয়েই হ'ল ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* গ্ৰন্থ।

ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে 'চণ্ডী' সম্পৰ্কীয় কাহিনীটোৰ পৰিপূৰক হিচাপে কোলা নগৰীৰ সুৰথ ৰজাৰ বৃত্তান্ত আৰু সমাধি বৈশ্যৰ দুৰ্দশাৰ ছবিও দাঙি ধৰিছে। এওঁলোক দুজনৰ দুখ উপশম কৰিবলৈ মেধস মুনিয়ে জীৱ জগতৰ বিভিন্ন দৃষ্টান্ত দাঙি ধৰি পাৰমাৰ্থিক তত্ত্ব ব্যাখ্যা কৰাৰ লগতে দেৱী ভগৱতীৰ গুণানুকীৰ্তন কৰি, দেৱীয়েই যে সকলোবোৰৰ মূল কা�ৰণ, ঈশ্বৰো ঈশ্বৰী সেই কথা প্ৰতিপন্ন কৰিছে। দেৱীয়ে অন্যায়-অধৰ্মকাৰী, মদগৰ্বী ৰম্ভ, কৰম্ভ, শুম্ভ, নিশুম্ভ, চণ্ড, মুণ্ড, ৰক্তবীজ, মহিষাসুৰ, মধু-কৈটভ আদি অসুৰক বধ কৰি, ধৰ্মপ্ৰাণ-ন্যায়নীতি সম্পন্ন ইন্দ্ৰ, বায়ু, বৰুণ, অগ্নি আদিত্য প্ৰভৃতি দেৱতাসকলক পুনৰ নিজ নিজ আসন আৰু মৰ্যাদাত স্থাপন কৰিছে। মেধস মুনিৰ উপদেশ অনুসৰিয়েই সুৰথ ৰজা আৰু সমাধি বৈশ্যই দেৱীক আৰাধনা কৰি বাঞ্ছিত বৰ লাভ কৰিলে। এনেকৈয়ে গ্ৰন্থখনৰ মূল কাহিনীৰ সামৰণি পৰিছে।



অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৩ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ মূল উৎস সম্পৰ্কে এটি আলোচনা প্ৰস্তুত কৰক।

(১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

.....

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ বিষয়বস্তু তেৰটা খণ্ডত ভাগ কৰি প্ৰতিটো খণ্ডকে কবিয়ে একোটা মাহাত্ম্য ৰূপত বৰ্ণনা কৰিছে। তদুপৰি প্ৰথম মাহাত্ম্যৰ আগত 'মঙ্গলাচৰণ' আৰু 'পূৰ্বকথা' শিৰোনামেৰে মূল বিষয়ৰ পাতনি তৰিছে। তেনেদৰে ত্ৰয়োদশ মাহাত্ম্যৰ শেষত 'উপসংহাৰ' শিৰোনামেৰে কাহিনীৰ সামৰণি মাৰিছে। *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* দেৱী মাহাত্ম্য খণ্ডৰ কথাখিনিয়েই কন্দলিৰ চণ্ডীকাব্যৰ মূল বিষয়। পুৰাণখনৰ বক্তা-মাৰ্কণ্ডেয়-মুনি, মেধস মুনি আৰু জৈমিনিৰ লগতে সুৰথ ৰজা আৰু সমাধি বৈশ্যই কাহিনীত যথাযথ ভূমিকা পালন কৰিছে। দেৱী আৰু দৈত্যগণৰ ভূমিকাও কাব্যত ক্ৰিয়াশীল। সৰ্বোপৰি দেৱী মাহাত্ম্য কাব্যখনত প্ৰতিফলিত হৈছে। পুৰাণৰ পৰা তথ্য-সমল গ্ৰহণ কৰিলেও পুৰাণৰ হুবহু অনুবাদ নকৰি নিজা কথাও কাব্যত যোগ দিছে আৰু বঢ়া-

টুটাও ভালেখিনি কৰিছে। সেইফালৰ পৰা *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীক* ৰুচিনাথ কন্দলিৰ মৌলিক গ্ৰন্থ বুলিব পাৰি।

ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যখনত চাৰিটা অনুবাদ ৰীতি পৰিলক্ষিত হয়। সেয়া হ'ল— (ক) ব্যাখ্যাত্মক অনুবাদ, (খ) হুবহু অনুবাদ, (গ) সাৰানুবাদ বা ভাবানুবাদ আৰু (ঘ) বিক্ষিপ্ত বা মিশ্ৰ অনুবাদ। তদুপৰি কাব্যৰ কাহিনী প্ৰৱাহ পূৰ্ণাংগ আৰু ৰসাল কৰাৰ উদ্দেশ্যে কিছু নিজা কথাও সংযোগ কৰিছে। চাৰিখন পুৰাণৰ পৰা সমল গ্ৰহণ কৰি মধু-কৈটভ বধ, মহিষাসুৰ বধ আৰু শুম্ভ-নিশুম্ভ বধ শীৰ্ষক তিনিটা সুকীয়া মিথ বা আখ্যান লগ-লগাই, তাত নিজৰ কথাও যোগ দি কন্দলিয়ে দেৱীকেন্দ্ৰিক কাহিনীটো প্ৰস্তুত কৰিছে। কাব্যখনৰ কেন্দ্ৰবিন্দু হ'ল— দুৰ্গা বা চণ্ডীদেৱীৰ মাহাত্ম্য প্ৰদৰ্শন আৰু এই ক্ষেত্ৰত কবিয়ে কৃতিত্ব প্ৰদৰ্শন কৰিছে।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী এখন বৰ্ণনাত্মক ভক্তি কাব্য। বিভিন্ন পুৰাণৰ পৃথক পৃথক ঘটনাক একোটা কাহিনীৰ দোলেৰে বান্ধি কবিয়ে বৰ্ণনা চাতুৰ্য আৰু কল্পনা শক্তিৰ পৰিচয় দিছে। ঘটনাৰ খণ্ডিত অংশবোৰত 'অধ্যায়' শব্দৰ পৰিৱৰ্তে 'মাহাত্ম্য' শব্দ প্ৰয়োগৰ দ্বাৰা তেওঁ দেৱী ভক্তিৰ প্ৰতি পাঠকৰ মনস্তাত্ত্বিক আকৰ্ষণ বৃদ্ধি কৰিছে আৰু ঘটনাৰ ক্ৰমবৰ্দ্ধমান গতিও অব্যাহত ৰাখিছে। প্ৰাঞ্জল ভাষাৰ ব্যৱহাৰ, পৰিৱেশ সৃষ্টি, প্ৰকৃতি আৰু নাৰী-সৌন্দৰ্যৰ বৰ্ণনা তথা দেৱী-মাহাত্ম্য প্ৰকাশত কবিৰ দক্ষতা প্ৰকাশ পাইছে। কাব্যখনত বীৰ, ভয়ানক, বীভৎস, অদ্ভুত, ৰৌদ্ৰ আৰু শান্ত— এই ছয় প্ৰকাৰ ৰসৰ প্ৰকাশে বৰ্ণনাক অধিক আকৰ্ষণীয় কৰি তুলিছে। তাৰোপৰি পদ বা পয়াৰ ছন্দৰ ব্যৱহাৰ কৰি কাব্যৰ বৰ্ণনাক ছন্দৰ ঝংকাৰেৰে মধুৰ কৰি তোলা হৈছে। সমান্তৰালকৈ কেইবিধমান অলংকাৰৰ প্ৰয়োগে বৰ্ণনাৰ জেউতি চৰাইছে।

তথাপি ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* একেবাৰে দোষমুক্ত নহয়। অনুবাদৰ ধাৰাবাহিক ক্ৰম ইয়াত ৰক্ষিত হোৱা নাই। 'মঙ্গলাচৰণত' কবিয়ে *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* 'স্তৱ সপ্ত-শতি' ৰচনা কৰা বুলি উল্লেখ কৰিলেও প্ৰকৃতাৰ্থত সাতশ শ্লোকৰ অনুবাদ নাই। ছন্দ-সজ্জাৰ বৈচিত্ৰ্যও কাব্যখনত নাই। কাব্যৰ বৰ্ণনাক জনসমাজৰ ওচৰ চপাব পৰাকৈ বৰ্ণনাৰ মাজত নানাবিধ প্ৰবাদ-প্ৰবচন, ঘৰুৱা পটন্তৰ আদিৰ ব্যৱহাৰো কাব্যখনত তেনেই কম। তথাপি সামগ্ৰিক বিচাৰত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* অসমীয়া সাহিত্যৰ ভৰালৈ মূল্যবান বৰঙণি।



অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৪ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ মূল নিৰ্দ্ধাৰণ কৰি এটা প্ৰবন্ধ যুগুত কৰক। (৩০০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

.....

১৩.৫ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীত* প্ৰকাশিত শক্তিতত্ত্ব

অসমীয়া সমাজ-সংস্কৃতিত দেৱী-মাহাত্ম্যৰ সহজ-সৰল পৰম্পৰা এটি অতীজৰে পৰা

চলি আহিছে। এনে শাক্ত সাহিত্য সৃষ্টিত *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণ, বামন পুৰাণ, ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণ, কালিকা পুৰাণ, দেৱী ভাগৱত* আৰু *পদ্মপুৰাণৰ* প্ৰভাৱ বেছি। ইয়াৰ ভিতৰত *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* প্ৰভাৱ সবাতোকৈ বেছি। মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ অন্তৰ্গত 'দেৱী মাহাত্ম্য' খণ্ডক ভিত্তি কৰিয়েই ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰিছে। মূলৰ নিচিনাকৈ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰিছে। মূলৰ নিচিনাকৈ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যতো চণ্ডী দেৱীক সৰ্বশক্তি সম্পন্না আৰু জগতৰ সৃষ্টি-স্থিতি-লয়ৰ অধিকাৰিণী ৰূপে প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে। দেৱীৰ মায়াতে সংসাৰখন পৰিচালিত হৈছে আৰু তেওঁক আৰাধনাৰে তুষ্ট কৰিব পাৰিলে মুক্তিবাদ ফল পাব পাৰি। সংসাৰ বন্ধন, জন্ম, মৃত্যুৰ হেতু-স্বৰূপা দেৱী দেৱতাসকলৰো ঈশ্বৰী আৰু প্ৰধান তিনি দেৱতা— ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু, মহাদেৱৰ জন্মদাত্ৰী। গতিকে বিশ্বব্ৰহ্মাণ্ডত তেওঁতকৈ আন কোনো পৰম-শক্তি নাই।

চণ্ডীকাব্যৰ বৰ্ণনা অনুসৰি দেৱীয়ে ক্ষেত্ৰ, কাল আৰু প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি বেলেগ বেলেগ অৱতাৰত অৱতাৰ লয়। দেৱী পতিত-পাৱণী, বিপদ-তাৰিণী, জগজ্জননী স্বৰূপে— দুৰ্গা, চণ্ডী, ভগৱতী, কামাখ্যা, কৌশিকী, কাৰ্ত্তিকী, চামুণ্ডা, ব্ৰহ্মাণী, বৈষ্ণৱী, মাহেশ্বৰী, মহামায়া, মহাগৌৰী, তাৰা, ভুৱনেশ্বৰী, ভৈৰৱী, ছিন্নমস্তা, কমলা, শাকম্ভৰী, মহালক্ষ্মী, সৰস্বতী, বামাচাৰী, নাৰসিংহী, বাৰাহী, শিৱদূতী, উগ্ৰচণ্ডী আদি সহস্ৰ নামেৰে বিভূষিতা। দৈত্য-দানৰে বিভিন্ন সময়ত বৰ লাভ কৰি অজেয় শক্তিশালী হৈ ইন্দ্ৰাদি দেৱতাসকলক স্বৰ্গৰ পৰা বিতাৰিত কৰিছিল। এই স্বৰ্গচ্যুত দেৱতাসকলে অশেষ কষ্ট ভুগি শেষত ভগৱতীক স্তুতিৰে সন্তুষ্ট কৰে আৰু দেৱীয়ে নানা অৱতাৰ ধৰি দৈত্যগণক বধ কৰি দেৱতাসকলক শান্তি প্ৰদান কৰে। 'শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী'ৰ একাদশ মাহাত্ম্যত দেৱতাসকলৰ দেৱী স্তুতিৰ বৰ্ণনা আছে। আচলতে ইয়াতেই সৰ্বগুণময়ী, সৰ্বশক্তিমতী, সৰ্বকাৰ্যকাৰিণী দেৱী ভগৱতীৰ স্বৰূপ প্ৰকাশ পাইছে। এইখিনিয়েই কাব্যখনৰো কেন্দ্ৰবিন্দু।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ প্ৰথম মাহাত্ম্য অৰ্থাৎ প্ৰথম অধ্যায়ত সুৰথ ৰজাৰ মনৰ অশান্তি দূৰ কৰিবলৈ মেধস মুনিৰ মুখে দেৱী মাহাত্ম্য ব্যাখ্যা কৰা হৈছে। তদুপৰি মধু আৰু কৈটভ দৈত্যৰ সৃষ্টি, বল-বিক্ৰম, দেৱী মহামায়াৰ কৃপাত সিহঁতৰ নিধন ইত্যাদি কথাৰ বৰ্ণনা আছে। দ্বিতীয়-মাহাত্ম্যত মহিষাসুৰৰ জন্ম, বল-বিক্ৰম, কাত্যায়ন ঋষিৰ অভিশাপ, স্বৰ্গৰাজ্য অধিকাৰ, দেৱতাৰ অংগৰ পৰা দেৱীৰ অৱতাৰ ধাৰণ আৰু মহিষাসুৰৰ যুদ্ধ বৰ্ণনা কৰা হৈছে। দেৱতাসকলৰ দ্বাৰা দেৱী-স্তুতিৰ বৰ্ণনা তৃতীয় আৰু চতুৰ্থ মাহাত্ম্যতো বৰ্ণনা কৰিছে। পঞ্চম মাহাত্ম্যত ৰম্ভাসুৰৰ ঔৰসত মহিষীৰ গৰ্ভত মহিষাসুৰৰ জন্ম, ৰম্ভৰ চিতাগ্নিৰ পৰা ৰক্তবীজৰ জন্ম, মহিষাসুৰৰ হাতত দেৱতাৰ পৰাভৱ, কাত্যায়নীৰ হাতত মহিষাসুৰৰ নিধন আদি ঘটনাৰ বৰ্ণনা কৰিছে। ষষ্ঠ মাহাত্ম্যত দেৱীৰ সৈতে হোৱা যুদ্ধত ধূম্ৰলোচন বধ, সপ্তম মাহাত্ম্যত চণ্ড-মুণ্ড বধ, অষ্টম মাহাত্ম্যত শুম্ভ দৈত্য বধৰ কাহিনী সন্নিৱিষ্ট হৈছে। কাব্যৰ একাদশ মাহাত্ম্যত দেৱীস্তুতি, দ্বাদশ মাহাত্ম্যত চণ্ডী পাঠৰ ফল আৰু ত্ৰয়োদশ মাহাত্ম্যত বৰদান শীৰ্ষক বিষয় সন্নিৱিষ্ট কৰা হৈছে।



অগ্ৰগতি নিৰীক্ষণ

প্ৰশ্ন নং ৫ ঃ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যত শক্তিতত্ত্বৰ প্ৰকাশ সম্পৰ্কে এটি আলোচনা প্ৰস্তুত কৰক। (১৫০টা শব্দৰ ভিতৰত লিখক)

.....

১৩.৬ অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* স্থান

শক্তি উপাসনা আৰু শক্তি সাধনৰ ক্ষেত্ৰ ৰূপে ভাৰত বিখ্যাত কামাখ্যা দেৱালয়ক কেন্দ্ৰ কৰি কামৰূপ সিদ্ধপীঠ ৰূপে পুৰাণ-তন্ত্ৰত উল্লেখ আছে। সাধন আৰু সিদ্ধি লাভৰ ক্ষেত্ৰত কামৰূপ-কামাখ্যা অদ্বিতীয় শক্তিপীঠ। কিন্তু মধ্যযুগৰ পৰা অসমৰ সাহিত্য সৃষ্টিৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন কাৰণত শক্তিবাদৰ প্ৰভাৱ কমি আহে। ইয়াৰ কাৰণ ৰূপে শশীভূষণ দাসগুপ্তই উল্লেখ কৰিছে যে (ক) কামাখ্যাত প্ৰচলিত গুহ্য-সাধনা এক বিশেষ গোষ্ঠীৰ মাজতহে প্ৰচলিত আছিল আৰু সৰ্বসাধাৰণ ৰাইজৰ মাজত জনপ্ৰিয়তা লাভ কৰিব পৰা নাছিল। (খ) তীৰ্থৰূপে কামাখ্যা দেৱালয়ৰ প্ৰতি ভাৰতৰ অন্য ঠাইৰ মানুহৰ তুলনাত অসমীয়াৰ আকৰ্ষণ কম। (গ) শংকৰদেৱৰ আবিৰ্ভাৱ আৰু নৱবৈষ্ণৱ ধৰ্মৰ প্ৰচাৰৰ জোৱাৰ, বৈষ্ণৱ আদৰ্শ প্ৰকাশক পদ-পুথি-গীত-নাটৰ সৃষ্টিৰ ঢৌ। এইকেইটা কাৰকৰ লগতে কষ্টসাধ্য গুপ্ত তান্ত্ৰিক সাধনৰ প্ৰতি সময়ৰ গতিত ভক্তৰ মানসলৈ অহা শিথিলতাৰ কাৰণেও হয়তো অসমীয়া ভাষাত শাক্ত সাহিত্য বিশেষ ৰূপত সৃষ্টি নহ'ল। অৱশ্যে বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ ধামখুমীয়াৰ মাজতো কমকৈ হ'লেও শাক্ত সাহিত্য সেই সময়তো সৃষ্টি হৈছিল। মহিমামণ্ডিত মনসা কাব্যৰ সৃষ্টি তাৰেই নিদৰ্শন। তদুপৰি কিছু অনূদিত আৰু শক্তিবাদৰ ছিটিকনি পৰা দুই-চাৰিখন আধুনিক অসমীয়া গ্ৰন্থৰ প্ৰসংগও এই প্ৰসংগত উল্লেখ কৰিব পাৰি।

সাহিত্য সমালোচক হৰিনাথ শৰ্মা দলৈয়ে অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যক চাৰিটা শ্ৰেণীত ভাগ কৰিছে— (১) মৌখিক সাহিত্য, (২) মনসা সাহিত্য, (৩) অনুবাদ-ভাবানুবাদ আৰু (৪) বৈষ্ণৱ সাহিত্যত শাক্ত উপাদান।

(১) মৌখিক সাহিত্যৰ ভিতৰত— আইনাম, অপেচৰা নাম, লখিমী সবাহৰ গীত আৰু দেৱী আইৰ গীত বিষয়বস্তুৰ ফালৰ পৰা শাক্ত সাহিত্যৰ অন্তৰ্ভুক্ত। বসন্ত ৰোগৰ পৰা নিস্তাৰ বিচাৰি আইনাম গাই আই ভগৱতীক প্ৰাৰ্থনা কৰা হয়। কণ কণ ল'ৰা-ছোৱালী নাখাই-নবৈ শুকাই-খীনাই গ'লে অপচৰা ৰূপিনী জগজ্জননীক স্তুতি কৰি অপেচৰা সবাহৰ গীত গোৱা হয়। লৌকিক দেৱী লখিমীৰ স্তুতি-বন্দনা কৰি লখিমী সবাহৰ গীত আৰু পাৰ্বতী দেৱীক স্তুতিৰে দেৱী আইৰ গীত গোৱা হয়। বিয়া নাম, পগলা-পাৰ্বতীৰ গীত, বাৰমাহী গীত, মন্ত্ৰ আদিৰ মাজতো শাক্ত ভাবৰ ছিটিকনি পৰা দেখা পোৱা যায়।

(২) অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যৰ দ্বিতীয় ভাগটো হ'ল মনসা সাহিত্য। মনকৰ, দুৰ্গাবৰ আৰু সুকবি নাৰায়ণদেৱ এই তিনিগৰাকী কবিৰ হাতত অসমীয়া মনসা কাব্যই সৃষ্টি লাভ কৰিছে।

মনকৰ আৰু দুৰ্গাবৰ ১৫শ শতিকাৰ মধ্যভাগৰ কবি। মনকৰ ৰচিত মনসা কাব্যত প্ৰাপ্ত তিনিটা খণ্ড সৃষ্টিখণ্ড, হৰগৌৰী-বিবাহ খণ্ড আৰু পদ্মাৰ জন্মখণ্ড। সৃষ্টিখণ্ডত জগত সৃষ্টিৰ বৰ্ণনা দিয়া হৈছে। হৰগৌৰীৰ বিবাহ খণ্ডত শিৱৰ দ্বাৰা দুৰ্গাৰ অনুসন্ধান, দুৰ্গাৰ কেশ বিন্যাস, শিৱ-দুৰ্গাৰ মিলন, সম্ভোগ, দুৰ্গাক বিয়া কৰাবলৈ শিৱৰ বাসনা, বস্ত্ৰ-অলংকাৰ লৈ হেমৱন্তৰ ঘৰলৈ নাৰদৰ গমন, শিৱ আৰু দুৰ্গাৰ সাজন-কাঁচন, শিৱ-পাৰ্বতীৰ বিবাহ আদি প্ৰদৰ্শিত হৈছে। পদ্মা-জন্ম খণ্ডত হৰৰ পুষ্পবন যাত্ৰা, পদ্মাৰ জন্মকথা, কুচুনী বেশত দুৰ্গাৰ হৰমোহন আদি কথাবস্তুৰ বৰ্ণনা আছে।

দুৰ্গাবৰী কাব্যই বেউলা আৰু লখিন্দাৰৰ আখ্যানটো ৰূপায়িত কৰিছে। চম্পাৱতী নগৰৰ বৰ্ণনা, সোনেকাৰ পুত্ৰ কামনা, গঙ্গাদেৱীৰ বৰদান, সোনেকাৰ মনসা পূজা আৰু চান্দৰ বাধা প্ৰদান, মনসাৰ দ্বাৰা সোনেকাৰ ছয় পুত্ৰৰ বিনাশ, চান্দৰ নৌকা ধ্বংস, লখিন্দাৰৰ জন্ম, বেউলাৰ লগত বিবাহ, সৰ্পদংশনত লখিন্দাৰৰ মৃত্যু, মৃতদেহ লৈ দেৱপুৰীলৈ বেউলাৰ যাত্ৰা, লখিন্দাৰ আৰু ছয় ভাতৃৰ জীৱন লাভ আৰু চম্পাৱতীত উপস্থিতি আদি ঘটনা দুৰ্গাবৰী কাব্যত বৰ্ণনা কৰা হৈছে।

সুকবি নাৰায়ণদেৱৰ বৃহৎ 'মনসা কাব্য' দুটা প্ৰধান ভাগত বিভক্ত— পদ্মাপুৰাণ আৰু ভাইঠেলি। প্ৰথম খণ্ডটো সৃষ্টিতত্ত্বক লৈ আৰম্ভ হৈ পদ্মাৱতীৰ বিবাহৰ বৰ্ণনাত শেষ হৈছে। দ্বিতীয় খণ্ডটো চান্দ সদাগৰৰ জন্মৰে আৰম্ভ হৈ পুত্ৰসকলৰ লগত হোৱা মিলনত শেষ হৈছে। নাৰায়ণদেৱৰ কাব্য বহু শাখা-প্ৰশাখাযুক্ত আৰু বিস্তৃত। কিন্তু বৃহৎ কাব্যখনত কাহিনীৰ ঐক্য হেৰাই যোৱা নাই। পুৰাণৰ সকলো লক্ষণ থকা নাৰায়ণদেৱৰ কাব্যত যথোচিত শক্তি-মাহাত্ম্যৰে পৰিপূৰ্ণ মনসাক দেৱী ৰূপত প্ৰতিষ্ঠা কৰা হৈছে।

(৩) অনুবাদ আৰু ভাবানুবাদমূলক শাক্ত সাহিত্যৰ ভিতৰত পীতাম্বৰ কবিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* নাম প্ৰথমে উল্লেখ কৰিব পাৰি। চিলাৰায়ৰ অনুৰোধ মৰ্মে কবিয়ে চণ্ডীকাব্য অনুবাদ কৰিছিল। ১৫৪০ৰ পৰা ১৫৭১ খ্ৰীষ্টাব্দৰ ভিতৰত ৰচিত কাব্যখনত অসুৰ আৰু দেৱতাৰ যুদ্ধৰ বৰ্ণনা মনোৰম। *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* অসমীয়া পদ ৰচোতা আন এগৰাকী কবি হ'ল শিৱনাথ দ্বিজ। ১৬৬৭ শকত ৰচিত পুথিখনত মধু-কৈটভ বধ, মহিষাসুৰ বধ আৰু শুম্ভ-নিশুম্ভ বধ— এই তিনিটা খণ্ড সন্নিৱিষ্ট কৰিছে যদিও শেষৰ খণ্ডটোহে বহলাই ৰচনা কৰিছে। আহোম ৰজা ৰুদ্ৰসিংহই আনুষ্ঠানিকভাৱে শাক্ত ধৰ্ম গ্ৰহণ নকৰিলেও শাক্ত ধৰ্মৰ প্ৰতি গভীৰভাৱে অনুৰক্ত আছিল। তেওঁৰ পুত্ৰ শিৱসিংহ আৰু তেওঁৰ পত্নীসকল ঘোৰ শাক্ত আছিল। শাক্ত ধৰ্ম ৰাজ্যত প্ৰচাৰৰ উদ্দেশ্যে তেওঁলোকে আন প্ৰকাৰে চেষ্টা কৰাৰ উপৰিও ৰুদ্ৰসিংহ আৰু শিৱসিংহই কেইটামান শাক্ত গীতো ৰচনা কৰিছিল। অৱশ্যে এনে গীতৰ সঠিক সংখ্যা জনা নাযায়। অনন্ত আচাৰ্য্য নামৰ এগৰাকী কবিয়ে শিৱসিংহ আৰু ৰাণী ফুলেশ্বৰীৰ আদেশ মৰ্মে শংকৰাচাৰ্য্যৰ *'সৌন্দৰ্য্য-লহৰী'*ক *'আনন্দ-লহৰী'* নাম দি অসমীয়া অনুবাদ কৰে। দেৱীৰ স্তুতি-মাহাত্ম্য এই পুথিখনত সুন্দৰভাৱে প্ৰকাশ পাইছে। প্ৰত্যেক মানুহৰ মূলাধাৰ চক্ৰত দেৱীয়ে কুণ্ডলিনী শক্তি ৰূপে কেনেভাৱে অৱস্থান কৰিছে, কবিয়ে সেয়া নিপুণতাৰে প্ৰকাশ কৰিছে।

অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যৰ এগৰাকী প্ৰসিদ্ধ কবি ৰঙ্গনাথ চক্ৰৱৰ্তী শক্তিৰ একান্ত উপাসক আৰু কামাখ্যাতে বসবাস কৰিছিল। ৰঙ্গনাথে *মাৰ্কণ্ডেয় চণ্ডীৰ* অসমীয়া অনুবাদ কৰে। দেৱীৰ

জন্ম, বিভিন্ন দেৱতাৰ দেৱীৰ প্ৰতি অস্ত্ৰদান, মহিষাসুৰ আৰু আন আন অসুৰৰ লগত দেৱীৰ যুদ্ধ আদি ঘটনাৰ অনুবাদ মূলানুগ যদিও মাজে মাজে কবিৰ মৌলিকতাও পৰিলক্ষিত হয়। আন এগৰাকী অসমীয়া শাক্ত কবি ৰামচন্দ্ৰ বৰপাত্ৰই *যোগিনীতন্ত্ৰৰ* মুকলি অনুবাদ কৰে। সেইদৰে *গুপ্তমণি, গুপ্তসাৰ, কালিকা-পুৰাণ, শীতলা কাব্য, হৰগৌৰী সম্বাদ* আদি শাক্ত গ্ৰন্থৰ নামো এই প্ৰসংগত উল্লেখ কৰিব পাৰি।

(৪) বৈষ্ণৱ ধৰ্মপ্ৰচাৰ অভিযানৰ উপজাত সম্পদ স্বৰূপ বৈষ্ণৱ সাহিত্যৰ মাজত শক্তিৰ প্ৰাধান্য আশা কৰিব নোৱাৰি যদিও এনে শ্ৰেণীৰ সাহিত্যৰো কোনো কোনো অংশত শাক্ত ভাৱৰ ছিটিকনি পৰা দেখা যায়। আনকি শ্ৰেষ্ঠতম বৈষ্ণৱ গ্ৰন্থ *ভাগৱত পুৰাণেও* শক্তিৰ মাহাত্ম্য অস্বীকাৰ কৰা নাই। যোগমায়া যশোদাৰ গৰ্ভত জন্মি 'সৰ্ব্বকামবৰেশ্বৰী' আৰু 'সৰ্ব্বকামবৰপ্ৰদা' ৰূপে সকলোৰে পূজিতা হ'ব বুলি ভাগৱতত বিষ্ণুৰ মুখেৰেই কোৱা হৈছে। যোগমায়া জগতত দুৰ্গা, ভদ্ৰকালী, বিজয়া, বৈষ্ণৱী, কুমুদা, চণ্ডিকা, কৃষ্ণা, মাধৱী, কন্যকা, মায়া, নাৰায়ণী, ঈশানী, শাৰদা আৰু অম্বিকা নামেৰে জনাজাত হ'ব বুলিও ভাগৱতত উল্লেখ আছে। গোপ নাৰীসকলে কৃষ্ণক স্বামী ৰূপে পাবলৈ এমাহকাল ভদ্ৰকালী ব্ৰত কৰিছিল বুলিও *ভাগৱততে* পোৱা যায়। শংকৰদেৱ ৰচিত *অনাদি পাতন* গ্ৰন্থত সৃষ্টিতত্ত্ব বৰ্ণনা প্ৰসংগত শাক্ত দৰ্শনৰ শক্তিবাদ আৰু সাংখ্য দৰ্শনৰ প্ৰকৃতিবাদৰ সামঞ্জস্য দেখা যায়। শংকৰদেৱৰ *ৰুক্মিণীহৰণ* নাটতো ৰুক্মিণীয়ে ভৈৰৱী পূজা কৰাৰ উল্লেখ আছে। মাধৱদেৱৰ ঝুমুৰাত উল্লিখিত ৰাধা চৰিত্ৰ আৰু ৰাম সৰস্বতীৰ *'ভীম-চৰিত্ৰ'*ৰ শিৱ-পাৰ্বতী চৰিত্ৰৰ কথাও প্ৰসংগক্ৰমে উল্লেখ কৰিব পাৰি।

অসমীয়া শাক্ত-সাহিত্যৰ ভঁৰালত ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* এক অনবদ্য সংযোজন। বিভিন্ন পুৰাণৰ পৰা কথাবস্তু গ্ৰহণ কৰি কবিয়ে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ আখ্যানকেইটা সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে। উগ্ৰচণ্ডা, ভদ্ৰকালী আৰু দশভূজা দুৰ্গা— দেৱীৰ তিনি জন্মৰ কথা আৰু তিনিওটা জন্মত দেৱীয়ে মহিষাসুৰকো তিনিবাৰ বধ কৰা কথাভাগ *কালিকা পুৰাণৰ*। ৰম্ভাসুৰৰ তপস্যা, শিৱৰ পৰা বৰ লাভ, মহিষাসুৰৰ জন্ম, শুম্ভ-নিশুম্ভ আৰু নমৰ-ৰক্তবীজৰ আখ্যান ভাগ *বামন পুৰাণৰ* পৰা লোৱা। মূল চৰিত্ৰ সূৰথ ৰজাৰ পূৰ্বপুৰুষৰ কথাখিনি *ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণৰ* আৰু ধৰ্মপক্ষী চাৰিটাৰ আখ্যানভাগ মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ পৰা লোৱা। ৰুচিনাথ কন্দলিৰ কাব্যখনৰ অনুবাদৰ কোনো অংশ মূলানুগ, কোনো অংশ বিস্তৃত আৰু কোনো অংশ সংক্ষিপ্ত অথচ ভাৱপ্ৰকাশক।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী কাব্যত ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে দেৱীক সৰ্বশক্তিসম্পন্না ৰূপে প্ৰতিষ্ঠা কৰিছে। জগতৰ সৃষ্টি, স্থিতি আৰু লয়ৰ অধিকাৰিণী দেৱীয়েই মায়াৰ দ্বাৰা সংসাৰ সৃষ্টি কৰিছে। তেওঁক আৰাধনা কৰি তুষ্ট কৰিব পাৰিলে দেৱীয়ে ভক্তক মুক্তিফল দান কৰে। জীৱজগতৰ উপৰিও দেৱতাসকলৰো ঈশ্বৰী স্বৰূপা দেৱীয়েই তিনি প্ৰধান দেৱতা ব্ৰহ্মা, বিষ্ণু আৰু মহেশ্বৰৰো জন্মদাত্ৰী। গতিকে ব্ৰহ্মাণ্ডত তেওঁতকৈ পৰম শক্তি নাই। ক্ষেত্ৰ, কাল আৰু প্ৰয়োজনীয়তা অনুসৰি দেৱীয়ে বেলেগ বেলেগ অৱতাৰ ধা�ৰণ কৰে। তেওঁৰেই নিত্যা, সৰ্বব্যাপ্তা আৰু সৰ্বজ্ঞা স্বৰূপে সকলো কাৰ্য, কাৰণ আৰু কৰ্মফলৰো হেতু।

কন্দলিয়ে কাব্যত বৰ্ণনা কৰিছে যে, দৈত্য-দানৱে বিভিন্ন সময়ত বৰ লাভ কৰি অজেয়

শক্তিশালী হৈ দেৱতাসকলক স্বৰ্গৰাজ্যৰ পৰা বিতাড়িত কৰিছিল। স্বৰ্গচ্যুত দেৱগণে নিস্তাৰ বিচাৰি দেৱীক স্তুতি কৰাত দেৱীয়ে নানা অৱতাৰ ধৰি দৈত্যসকলক বধ কৰে আৰু দেৱতাসকলক শান্তি প্ৰদান কৰে। দেৱতাসকলৰ দেৱীস্তুতি; সৰ্বগুণময়ী, সৰ্বশক্তিদায়িনী, সৰ্বকাৰ্যকাৰিণী ৰূপ দেৱীৰ মাহাত্ম্য আৰু স্বৰূপ— এই দুই তত্ত্ব জনসমাজৰ ওচৰত দাঙি ধৰিবলৈকেই কবিয়ে কাব্যখনত এটা সম্পূৰ্ণ কাহিনী প্ৰস্তুত কৰিছে। য'ত কোলা নগৰীৰ সুৰথ ৰজাৰ বৃত্তান্ত আৰু সমাধি বৈশ্যৰ দুৰ্দশাৰ ছবি প্ৰকাশ পাইছে। মেধস মুনিৰ উপদেশ অনুসৰি সুৰথ ৰজা আৰু সমাধি বৈশ্যই দেৱীক আৰাধনা কৰি বাঞ্ছিত বৰ লাভ কৰিছে। ১৩ টা খণ্ড বা মাহাত্ম্যত বিষয়বস্তু ভাগ কৰি এনে ধৰণেই কবিয়ে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যত দেৱী ভগৱতীৰ মাহাত্ম্য প্ৰকাশ কৰিছে।

ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* এখনি বৰ্ণনামূলক শাক্ত-ভক্তি কাব্য। বিভিন্ন পুৰাণৰ পৃথক পৃথক ঘটনাক একেটা কাহিনীৰ দোলেৰে বান্ধি কবিয়ে বৰ্ণনা চাতুৰ্য আৰু কল্পনা শক্তিৰ পৰিচয় দিছে। প্ৰাঞ্জল ভাষাৰ প্ৰয়োগ, পৰিৱেশ সৃষ্টি, প্ৰকৃতি আৰু নাৰী সৌন্দৰ্যৰ বৰ্ণনা তথা দেৱী-মাহাত্ম্য প্ৰকাশত কবিৰ দক্ষতা প্ৰমাণিত হৈছে। ছন্দ-অলংকাৰৰ সুষম প্ৰয়োগ, বিবিধ ৰসৰ প্ৰকাশ আদিৰেও কাব্যখন সমৃদ্ধ। সৰ্বোপৰি অসমীয়া শাক্ত-সাহিত্যৰ ইতিহাসত অষ্টাদশ শতিকাত ৰচিত ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* এখনি উল্লেখযোগ্য কাব্য ৰূপে সমাদৃত আৰু গৃহীত হৈছে। অসমীয়া জনসমাজত শাক্ত ভক্তিধাৰা প্ৰৱাহিত হৈ থকালৈ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্য আদৰণীয় হৈ থাকিব।

১৩.৭ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ অভ্যন্তৰিণ সৌন্দৰ্য

ইতিমধ্যে আলোচনা কৰি অহা হৈছে যে *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* 'দেৱী মাহাত্ম্য' খণ্ডক ভিত্তি কৰি ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* গ্ৰন্থখন ৰচনা কৰিছে। কন্দলিৰ গ্ৰন্থখনেই নহয়, অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যৰ সৃষ্টিত *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* উপৰিও *বামন পুৰাণ, ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণ, কালিকা পুৰাণ, দেৱী ভাগৱত* আৰু *পদ্মপুৰাণৰো* প্ৰভাৱ অপৰিসীম। মূলৰ দৰেই ৰুচিনাথ কন্দলিয়েও তেওঁৰ ৰচনাত চণ্ডী দেৱীক সৰ্বশক্তিসম্পন্না ৰূপে প্ৰতীয়মান কৰিছে।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী কাব্যৰ বিষয়বস্তু মূল সংস্কৃত পুৰাণৰ পৰা অসমীয়ালৈ অনুবাদ কৰোঁতে ঘাইকৈ চাৰিটা ৰীতি অৱলম্বন কৰিছে। সেয়া হ'ল—

(ক) ব্যাখ্যাত্মক অনুবাদ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে কাব্যৰ কেইবা ঠাইতো মূল শ্লোকৰ কথাখিনি বুজাই-বহলাই ব্যাখ্যাত্মক অনুবাদ কৰিছে। কিন্তু এনে অনুবাদো সকলোতে অযথা দীঘলীয়া কৰা নাই।

(খ) হুবহু অনুবাদ ঃ সংস্কৃত আৰু অসমীয়া ভাষাত সমানে বুৎপত্তি থকা ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে শব্দজ্ঞান, অৰ্থবোধ, শব্দাৰ্থৰ সাদৃশ্য-দৃষ্টি, ছন্দবোধ আৰু যথাৰ্থ সাহিত্য প্ৰতিভাৰ বলত মূল পাঠ বহুক্ষেত্ৰত নিজৰ ভাষাত যথাৰ্থ বা হুবহু ৰূপত অনুবাদ কৰিছে।

(গ) সাৰানুবাদ বা ভাৱানুৱাদ ঃ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যত কন্দলিয়ে মূলৰ জটিল কথাভাগক পাঠক-শ্ৰোতাৰ বাবে অধিক বোধগম্য কৰি তুলিবলৈ যথাসম্ভৱ সাৰ-ভাবখিনি উপস্থাপনৰ চেষ্টা

কৰিছে। অপ্ৰয়োজনীয় বুলি ভবা দীঘলীয়া বৰ্ণনাও কেতিয়াবা তেওঁ কম পৰিসৰতে সামৰিছে।

(ঘ) বিক্ষিপ্ত বা মিশ্ৰ অনুবাদ ঃ কাহিনীৰ পৰিপূৰ্ণতা, বৰ্ণনাৰ-সাৱলীলতা আৰু পাঠকৰ ৰসাস্বাদনৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে তেওঁৰ চণ্ডীকাব্যৰ মাজে মাজে মূলৰ শ্লোকবোৰ একাদিক্ৰমে অনুবাদ নকৰি, অগা-পিছাকৈয়ো অনুবাদ কৰিছে। কেতিয়াবা মাজত নিজস্ব কথাও সংযোগ কৰিছে। ইয়াৰ ফলত কাহিনীৰ গঠন অধিক আকৰ্ষণীয় হৈ পৰিছে।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী কাব্যত কন্দলিয়ে ঘাইকৈ *মাৰ্কণ্ডেয় পুৰাণ* আৰু প্ৰাসংগিকভাৱে *কালিকা পুৰাণ, ব্ৰহ্মবৈৱৰ্ত পুৰাণ* আৰু *বামন পুৰাণৰ* পৰা সমল গ্ৰহণ কৰি মধু-কৈটভ বধ, মহিষাসুৰ বধ আৰু শুম্ভ-নিশুম্ভ বধ শীৰ্ষক তিনিটা সুকীয়া সুকীয়া আখ্যান লগ লগাই, নিজা কথাও কিছু যোগ দি দেৱীকেন্দ্ৰিক কাহিনী এটা উপস্থাপন কৰিছে। এইখন মূলতঃ বৰ্ণনাত্মক ভক্তিকাব্য। ঘটনাৰ ক্ৰমবৰ্দ্ধমান গতিক তেৰটা অধ্যায় বা মাহাত্ম্যত বিভাজনৰ জৰিয়তে অব্যাহত ৰাখি কবিয়ে নিজ বৰ্ণনা চাতুৰ্য্য আৰু কল্পনা শক্তিৰ পৰিচয় দিছে। কাহিনীটো ক্ৰমবৰ্দ্ধমান গতিত আগবঢ়াই নি প্ৰাঞ্জল ভাষাত দাঙি ধৰাৰ সমান্তৰালকৈ পাঠকৰ মনত দেৱী-ভক্তিৰ প্ৰতি মনস্তাত্বিক আকৰ্ষণো বঢ়াই তুলিছে। পুৰাণৰ সমল আৰু কবিৰ মৌলিক চিন্তা মিলি ইয়াত মধুমিশ্ৰিত দুগ্ধ স্বৰূপ হৈ পৰিছে। পৰিৱেশ সৃষ্টি, প্ৰকৃতি আৰু নাৰী সৌন্দৰ্য বৰ্ণনা তথা দেৱী মাহাত্ম্য প্ৰকাশতো কবিৰ দক্ষতা পৰিস্ফুট হৈ উঠিছে।

ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যত মূলতঃ ছয় প্ৰকাৰ ৰসৰ প্ৰকাশ দেখা যায়। সেয়া হ'ল— বীৰ, ভয়ানক, বীভৎস, অদ্ভুট, ৰৌদ্ৰ আৰু শান্ত। চণ্ড-মুণ্ড, শুম্ভ-নিশুম্ভ আদি দৈত্যগণৰ ৰণোদ্যমত বীৰ ৰস; কালিকাৰ আবিৰ্ভাৱ আৰু দানৱ সেনা গ্ৰাসত ভয়ানক ৰস ফুটি ওলাইছে। দেৱীৰ বাহন সিংহৰ তাণ্ডৱ খেলা আৰু ৰক্তবীজৰ নানা ৰূপ বৰ্ণনাত বীভৎস ৰস প্ৰকাশ পাইছে। সিংহৰ নাদত সাগৰত খলকনি উঠা মাজেদি অদ্ভুত ৰস আৰু দৈত্যৰ উৎপীড়নত অতীষ্ঠ দেৱগণৰ ক্ৰোধত ৰৌদ্ৰৰস ফুটি উঠিছে। অৱশ্যে কাব্যখনৰ ঘাই ৰস শান্ত। ব্ৰহ্মাৰ দেৱীস্তুতি, দেৱগণৰ দেৱীস্তুতি আদিৰ মাজেদি শান্ত ৰস বিৰিঙি ওলাইছে।

শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী কাব্যত কবিয়ে ঘাইকৈ পদ বা পয়াৰ ছন্দ ব্যৱহাৰ কৰিছে। ধৰ্মীয় পুথি সুৰ লগাই পাঠ কৰাৰ কাৰণে পদ ছন্দই বেছি প্ৰশস্ত। সেই কাৰণেই হয়তো ৰুচিনাথ কন্দলিয়ে কাব্যত পদ ছন্দৰ অধিক ব্যৱহাৰ কৰিছে। অৱশ্যে দুলড়ী, ছবি আৰু ঝুমুৰী ছন্দও তেওঁ একোবাৰকৈ প্ৰয়োগ কৰিছে। অলংকাৰৰ সুষম প্ৰয়োগৰ দ্বাৰাও কন্দলিৰ কাব্যত জেউতি চৰিছে। অনুপ্ৰাস, যমক, বক্ৰোক্তি, উপমা, ৰূপক, অতিশয়োক্তি, স্বভাৱোক্তি আদি অলংকাৰৰ ব্যৱহাৰৰ কাব্যখনত লক্ষ্য কৰা যায়। তদুপৰি কাব্যখনত পদ-বয়ন সুখকৰ, ভাষা সাৱলীল আৰু ভাবো দেৱীমুখী। সামগ্ৰিক বিচাৰত ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কেৱল শাক্ত সাহিত্যৰ ভিতৰতে নহয়, সামগ্ৰিকবাৱে অষ্টাদশ শতিকাৰ অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীতো এখন লেখৰ কাব্য ৰূপে বিবেচিত।

অৱশ্যে ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* সম্পূৰ্ণ দোষমুক্ত বুলি ক'বও নোৱাৰি। ই এখন অনূদিত কাব্য যদিও অনুবাদৰ ধাৰাবাহিক ক্ৰম কবিয়ে ৰক্ষা কৰিব পৰা নাই। ফলত কাহিনীৰ

আৰম্ভণিতে কবিৰ খোকোজা লাগিছে। জৈমিনি মুনিয়ে মার্কণ্ডেয় কি প্ৰশ্ন কৰিলে আৰু উত্তৰ দিবলৈ মার্কণ্ডৰ অৱসৰ কিয় নাই সেই কথা মূলত থকাৰ পিছতো কন্দলিৰ ৰচনাত উল্লেখ নাই। ফলত পাঠকৰ মনৰ কৌতুহল দূৰ নহ'ল। পূৰ্ব-কথা অংশ গ্ৰন্থৰ মূল কাহিনীৰ লগত সম্পৰ্কিত আৰু *মার্কণ্ডেয় পুৰাণৰ* পৰাই অনূদিত যদিও, মূল অধ্যায়ৰ অন্তৰ্ভুক্ত কিয় কৰা নহ'ল- বুজা নাযায়। চতুৰ্থ অধ্যায়ৰ শেষত 'গ্ৰন্থকাৰৰ পৰিচয়' দি 'উপসংহাৰ'ত পুনৰ দীঘলীয়া আত্ম-পৰিচয় দিয়াৰ কাৰণ বুজা নাযায়। বৰ্ণনাত পদ বা পয়াৰ ছন্দৰ মাত্ৰাধিক্যই কাব্যিক সৌন্দৰ্যত কিঞ্চিৎ হ'লেও আঘাত কৰিছে। ৰুচিনাথ কন্দলিৰ ৰচনাত প্ৰবাদ-প্ৰবচন, পটন্তৰ আদিৰ প্ৰয়োগো তেনেই কম হেতুকে বৰ্ণনীয় বিষয়ৰ জনসংযোগতো কিছু জড়তা আহিছে। কিন্তু এনে ধৰণৰ দুই-এক ত্ৰুটি-বিচ্যুতি থাকিলেও, সামগ্ৰিক বিচাৰত ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* অসমীয়া কাব্য-সাহিত্যলৈ মূল্যৱান অৱদান।



১৩.৮ অধ্যায়টিৰ পৰা আমি কি শিকিলোঁ

- অষ্টাদশ শতিকাৰ বিশিষ্ট শাক্ত-কবি ৰুচিনাথ কন্দলিৰ বিষয়ে সম্যক পৰিচয় পালো।
- ৰুচিনাথ কন্দলিৰ সাহিত্য-প্ৰতিভা সম্পৰ্কে জানিব পাৰিলো।
- ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* নামৰ কাব্যখনৰ বিষয়ে সামগ্ৰিকভাৱে জানিব পাৰিলো।
- *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* গ্ৰন্থত প্ৰকাশিত শক্তিতত্ত্বৰ বিষয়ে জানিব পাৰিলো।
- চণ্ডী-কাব্যৰ কাহিনী বা বিষয়বস্তু আৰু ইয়াৰ উৎস সম্পৰ্কে শিকিলো।
- অসমীয়া শাক্ত-সাহিত্যৰ বিষয়ে সম্যক ধাৰণা লাভ কৰিলো।
- শাক্ত-সাহিত্যৰূপে *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* স্থিতি সম্পৰ্কে জানিলো।
- *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ অভ্যন্তৰীণ সৌন্দৰ্যৰ বিষয়ে জানিব পাৰিলো।
- ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ অনুবাদ ৰীতি সম্পৰ্কে জানিব পাৰিলো।



১৩.৯ অধিক জানিবলৈ

১। শৰ্মা, সত্যেন্দ্ৰনাথ (২০০১); *অসমীয়া সাহিত্যৰ সমীক্ষাত্মক ইতিবৃত্ত,* গুৱাহাটী ঃ প্ৰতিমা দেৱী।

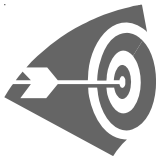
২। হাজৰিকা, পৰীক্ষিত (১৯৯৫); *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী,* গুৱাহাটী ঃ ডালিমী প্ৰকাশন।

৩। শৰ্মা দলৈ, হৰিনাথ (১৯৯৮); *অসমত শক্তি-সাধনা আৰু শাক্ত-সাহিত্য,* নলবাৰী ঃ পদ্মপ্ৰিয়া

লাইব্ৰেৰী।

৪। শৰ্মা, নবীনচন্দ্ৰ (১৯৯৫); *পদ্মাপুৰাণ* (সম্পা.), ভাটিয়ালী খণ্ড, গুৱাহাটী ঃ চন্দ্ৰ প্ৰকাশ।

৫। কাকতি, বাণীকান্ত, *পুৰণি কামৰূপৰ ধৰ্মৰ ধাৰা* ।



১৩.১০ অগ্ৰগতিৰ খতিয়ান (কেৱল ৰূপৰেখা)

১নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ সময় ..... তেওঁৰ পৃষ্ঠপোষকৰ ..... তাৰ আধাৰতে আলোচকসকলে আগবঢ়োৱা মতৰ আধাৰত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* ৰচনাৰ সময় নিণয় কৰিব।

২নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ পৃষ্ঠপোষক ..... তেওঁক অনুপ্ৰাণিত কৰা গ্ৰন্থসমূহ — সেইসমূহে তেওঁক কি দৰে সহায় কৰে ..... তাৰ আধাৰত তেওঁ কি ৰচনা কৰিছিল তাৰ সংক্ষিপ্ত লেখ।

৩নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীৰ* মূল উৎস মাৰ্কণ্ডেয় পু�ৰাণত ..... সেই বিষয়ে পাঠ্যত দিয়া তথ্যৰ আধাৰত চমুকৈ লিখিব।

৪নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীত প্ৰকাশ পোৱা কাব্যিক মূল্যৰ চমু বিশ্লেষণ (উদাহৰণ সহ)।*

৫নং প্ৰশ্নৰ উত্তৰ ঃ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডীত* শক্তিতত্ত্বৰ প্ৰকাশ কি দৰে হৈছে তাৰ চমু আলোচনা।



১৩.১১ আৰ্হি প্ৰশ্ন

প্ৰশ্ন ১ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ পৰিচয় দি তেওঁৰ সময় সম্পৰ্কে এটি ধাৰণা দিবৰ যত্ন কৰক।

প্ৰশ্ন ২ ঃ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ বিষয়বস্তু আৰু উৎস বিচাৰ কৰি কাব্যখনৰ গুণাগুণ বিশ্লেষণ কৰক।

প্ৰশ্ন ৩ ঃ অসমীয়া শাক্ত-সাহিত্যৰ বুৰঞ্জীত *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ স্থান নিৰূপণ কৰি এটা আলোচনা প্ৰস্তুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৪ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ অভ্যন্তৰীণ সৌন্দৰ্য বিশ্লেষণ কৰি এটা প্ৰৱন্ধ প্ৰস্তুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৫ ঃ ৰুচিনাথ কন্দলিৰ *শ্ৰীশ্ৰী চণ্ডী* কাব্যৰ অনুবাদ ৰীতিৰ বিষয়ে আলোচনা কৰি এটি প্ৰৱন্ধ যুগুত কৰক।

প্ৰশ্ন ৬ ঃ অসমীয়া শাক্ত সাহিত্যৰ ভাগ কেইটা আৰু কি কি ? প্ৰতিটো ভাগৰ বিষয়ে পৰিচয়মূলক আলোচনা এটি প্ৰস্তুত কৰক।

*** ***** ***